

ХАРТА

За съгласие и съгласуваност на действията на обществото на Котел за подпомагане на физическата, познавателната и емоционална достъпност на наследството на града и региона - за местни хора, посетители и туристи

Задание по дейност 5: Създаване на обща платформа за обмен на знания и умения и подобряване на градската среда, нов бизнес формат за културно творчество и предприемачество, Икономузей, за споделяне на добри практики в сферата на културата, между културни оператори, различни социални и етнически групи и групи в неравностойно положение

Под-дейност: Изготвяне на харта на Икономузея

Автор: Крум Владимирова Каишев

Предговор

Наследството е в основата на творческите индустрии и туризма: при посещение на обекти, организиране на атракции, в занаятчийството, гастрономията, създаването и предлагането на специфични туристически продукти, и др. То е и изключителна база за местно развитие (по данни на Евростат, 90% от индустриите са базирани върху наследството, директно или индиректно).

Цел

Настоящата ХАРТА предлага рамка на обществеността на гр. Котел за възходящо социално и икономическо развитие, стъпващо върху интегрираното природно и културно наследство на общината и съседните области. Чрез създаване на среда и обединяване на усилията на знаещите, можещите и искащите хора, в подкрепа на инициативи за разработване и предлагане на автентични емоционални изживявания за посетители и туристи, в следните категории:

Природно наследство:

- Дива природа (чиста природна среда)
- Създадено при взаимодействие между хората и природата (паркове, туристически пътеки, култови места и др.)

Съградено от човека материално културно наследство

- Застроена среда - архитектурно наследство - сгради, храмове, крепости и др.

- Движимо културно наследство в частни обекти и колекции – картини, скулптури, книги, ръкописи, етнографски и декоративни художествени материали, научни предмети и музикални инструменти.
- Материално културно наследство - резултат от традиционни занаяти, изкуство и др.

Съградено от човека нематериално културно наследство

- Духовно наследство, ценности и вярвания
- Религия и ритуали
- Обичаи и традиции
- Начин на живот, гастрономически традиции и др.

Договор за съгласие

Носителите на наследството на Котел и ангажираните с практикуване на дейности, свързани с него, приемат да:

- участват в инициативи за опазване на наследството и създаване на продукти, носещи икономически резултат за отделни хора и групи от хора;
- представят значимостта на наследеното от природата и хората пред различни публики и посетители на Котел; да опазват автентичността и стойността на природния и културен оригинал на материалното и нематериално наследство при предприемане на икономически дейности;
- опазват наследството от неточно или неуместно интерпретиране (тълкуване);
- насърчават включването на доброволци в разработване и прилагане на културни практики за посетители и туристи;
- сътрудничат активно с професионалисти в областта на културното и природно наследство, с местната общност и ключовите фактори за развитието на Котел.
- участват в популяризиране на наследството на Котел чрез културни прояви към широката публика, включително извън територията на общината; да осигуряват физически и интелектуален достъп на публиките до образците на наследството, за подкрепа на културната идентичност на общностите и емоционалност на изживяванията на посещаващите Котел.

ХАРТАТА адресира:

Местните хора, които имат знания и умения, свързани с уникалното наследство на Котел, занаятчиите, местната власт, екскурзоводите, музейните работници, работещите в сферата на образованието и културата, творците, управляващите обекти на културно и природно наследство, туристическия бизнес, организаторите на специализирани културни събития и прояви, творческите индустрии и др.

Все повече се възприема, че културното и природно разнообразие не са разделни, а съществуват в системно единство и следва да се представят интегрирано, като едно цяло. Това позволява постигане на равновесие на културните и икономическите процеси в развитието на обществото. Така например, в интерпретирането на биоразнообразието като наследство, се включват творци и културни организации, които го разработват, поддържат и управляват. А разнообразието на практиките на културното наследство, тяхното съществуване и изразяване, зависи от специфични елементи на биоразнообразието. Наложителна е промяна в подхода към наследството - като към едно цяло (холистичен подход), за да се възстанови интегритетът на разнообразието и да се „обърне“ съществуващата днес тенденция на ерозия на природното наследство и отслабване на културното наследство.

Какво е нужно на наследството? Някой бе написал: „ Зрънце красота, капчица уют и човешко внимание – постижимо е“.

Основни принципи на ХАРТАТА за интерпретиране (тълкуване) и популяризиране на наследството, за повишаване на разбирането и уважението към него

Основните принципи включват принципите на ИКОМОС и други, отразяващи нуждите на региона, върху които следва да се базира тълкуването и популяризирането на наследството, за да имат успех начинанията:

Принцип 1: Достъпност и предоставяне на информация за наследството;

Принцип 2: Познаване на същността на културното и природното наследство. Информираност за обектите;

Принцип 3: Внимание към начина на представяне на обектите и свързания с тях контекст – да предизвиква любопитство, интерес и желание за запознаване с наследството;

Принцип 4: Опазване на автентичността (оригиналността, истинността, точността) на наследството;

Принцип 5: Организиране на дейности за опазване на наследството;

Принцип 6: Включване на местните хора в разказване и популяризиране на наследството;

Принцип 7: Съдействие за проучвания на наследството, обучение на децата и младите хора;

Принцип 8: Интерпретиране и популяризиране на дестинацията като цяло;

Принцип 9: Привличане на хора от различни слоеве на обществото и различни професии, които притежават знание за обектите на наследството, за да разпространяват това знание в сътрудничество с училищата, младежките центрове и организации, чрез менторство и дарения, за да свързват професионалното знание с практиката;

Принцип 10: Мобилност на наследството от местен в регионален, национален и международен контекст, чрез движение на изяви, изложби и хора, свързани с представянето му, за отваряне на нови възможности за привличане на туристи и посетители, за обмен на добри практики и повишаване на професионализма в представянето на наследството. За популяризиране на културното разнообразие, за межкултурен диалог и изграждане на партньорства;

Принцип 11: Използване на перспективите на наследството за повишаване на качеството на живот, идентичност и упражняване на общи права върху наследството;

Принцип 12: Отчитане на взаимосвързаността, взаимозависимостта и взаимообуславянето между културното и природно наследство;

Принцип 13: Възприемане на наследството като ресурс, в най-широк смисъл, за посрещане на социални, икономически и демографски предизвикателства (по Рамковата Конвенция на Съвета на Европа за ценността на културното наследство за обществото, т.н. „Фаро конвенция“)

Принцип 14: Наследството трябва да бъде достъпно за посещение (физически и описателно)

Принцип 15: Представянето на наследството да се осъществява от местни гидове (местни хора), не външни екскурзоводи;

Принцип 16: Създаване на добри практики за демонстрация на наследството;

Принцип 17: Задръжност и единодействие за популяризиране на необходимостта от качествено интерпретиране на наследството.

Значение на ХАРТАТА:

1. За планиране и устойчиво развитие на физически, икономически и социални аспекти на района на Котел на базата на неговия основен и присъщ потенциал;

2. Атрактивно, интерактивно и обучаващо представяне и действия по опазване на природното и културно наследство;

Очакванията за резултатите от следването на ХАРТАТА:

1. Интегритет - етичност и опазване на обществения интерес, днешен и бъдещ, свързан с наследството;
2. Уважение и оценяване на всяко индивидуално и колективно действие, свързано с наследството;
3. Съвместна, екипна работа – основа за успех на важни за цялото общество инициативи, което налага да учим един от друг и да споделяме своите умения и ресурси за обща полза;
4. Професионализъм – стремеж към постигане на най-доброто, отвореност за въвеждане на новости, свободно ползване на въображението;
5. Възможности за изграждане на устойчиви бизнеси, свързани с природното и културно наследство и създаване на оригинални туристически продукти;
6. Повишен респект към културата, биоразнообразието, околната среда и извънградските пространства, водещ към по-добро опазване на истинските стойности на наследството;
7. Повишено разбиране към проблемите и възможностите, свързани с наследството, от страна на населението като цяло и бизнеса в частност;
8. По-добър начин на живот;

Заключение:

Принципите на ХАРТАТА позволяват осигуряване на пространство за експериментиране, иновации и предприемачество (Зелена книга на ЕС), за да печелим от природния и културен потенциал на наследството. Постановяват взаимодействие между различни изразители на публичен интерес, между различни дисциплини, бази знание и професии, и прилагане на публично-частно партньорство.

Основни дефиниции:

Интерпретиране (тълкуване): Пълният набор от дейности, насочени към изграждане на разбиране за обекта на наследството и привличане вниманието на обществото към грижа за него. Това включва печатни и електронни публикации, презентации, надписи, табели, образователни програми, обучения, обществени прояви, проучвания и научни трудове, и др.

Презентиране на наследството: внимателно планирана комуникация на интерпретирано съдържание чрез информационен и физически достъп на място. Може да бъде извършено чрез информационни панели, музейни дисплеи, пешеходни турове, лекции, турове с екскурзовод, мултимедийни апликации, уеб страници и др.

Интерпретираща инфраструктура: отнася се до физически инсталации и съоръжения, които специално са проектирани и изградени за интерпретиране и презентирание, чрез използване на съществуващи и нови технологии.

Интерпретатори на място: хора от екипа на обект на наследството, или доброволци, които са постоянно или временно наети, за да популяризират информация за ценността, значението и важността на обекта, включително чрез живо интерпретиране, което е иновативно и навлиза все по-масово в туристическото предлагане.

Обект на наследството: всяко материално и нематериално наследство, оживяло до наши дни от миналото, конкретни предмети, всяка място, територия, пейзаж, поселение (населено място сега или преди), архитектурен комплекс, археологическо място, или паметник/скулптура, които имат културно или природно значение.

Референции:

1. European Commission Green Paper: Unlocking the potential of cultural and creative industries, 27 April 2010
2. The ICOMOS Charter for the Interpretation and Presentation of Cultural Heritage Sites, 2008
3. Eurostat heritage industries report, 2012
4. Paris declaration of UNESCO 2011, EU Council document on cultural heritage, 2011
5. The Council of Europe Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society, 'Faro Convention', и др.